

Innspill til ekspertgruppen for sirkulær økonomi

Samfunnsbedriftene Avfall og ressurs vil med dette gi innspill til ekspertgruppens arbeid.

Det er liten uenighet om at vi skal gå fra en lineær til en sirkulær økonomi. Stortinget har satt tøffe mål, både hva gjelder utslipp av klimagasser, ivaretagelse av natur og ikke minst for det området Samfunnsbedriftene Avfall og ressurs gir innspill på her; virkemidler i avfallspolitikken.

Ressursene skal brukes så lenge som mulig i økonomien, før de må forbrennes eller deponeres. For å få til dette, må mye endres. Frivillighet ser ut til å gå for sakte med tanke på målene Stortinget har satt. Kraftigere regulering må til.

Vårt utgangspunkt er en mer effektiv bruk og gjenbruk av ressurser, som igjen reduserer klimaavtrykket. Tiltakene må sørge for at vi gjenbraker, reparerer og eier færre ting i stedet for stadig å kjøpe nye. Innbyggerne må få bidra til klimakutt hver dag, og systemendringer må forberede norsk næringsliv på konkurranse i et marked der produktenes sirkulære egenskaper blir viktigere.

Det er viktig å se på hele verdikjeder, og ikke delvis regulere mindre deler av verdikjeden der enkeltaktører blir stående alene med ansvar. Skal slike endringer skje raskt nok krever det regelverksendringer, finansieringsordninger og direkte krav om mer bærekraftige produkter.

Tiltakene beskrives nærmere i punktene under (1-7):

1. Endring av forurensningsloven

Effektiv avfallshåndtering krever volum. I motsetning til EU, har Norge splittet ansvar for avfall fra husholdningene og helt identisk avfall fra næringsliv og offentlige institusjoner. Det gir for små volum til å skape økonomi i løsninger for økt utnyttelse av avfallet. Med et slikt særnorskt skille legges hindre (regelverket for offentlig støtte og konkurranse) i veien for samarbeid mellom offentlig og private aktører. Det bør være enkelt å harmonisere våre avfallsdefinisjoner med EU, slik at selve avfallshåndteringen kan effektiviseres og større volum kan behandles i Norge.

2. Særnorske krav til utsortering

Regjeringen har bestemt at konkrete utsorteringsmål bare skal gjelde for husholdningene, ikke for næringslivet. Det legger en tyngre byrde på kommunene alene, som bare har 20% av landets totale avfallsmengder. Dette kan løses ved punkt 1 over, for at kravene kan legges totalt på alt likt avfall, eller «municipal waste», som er grunnlaget for målformuleringene i EU. Det avfallet som likner, og som i Norge slipper konkrete utsorteringskrav, utgjør også ca. 20% av landets totale avfallsmengder.

3. Bedre ordninger for produsentansvar

Mangelfulle produsentansvarsordninger legger kostnader på kommunene (og dermed innbyggerne gjennom avfallsgebyret) i stedet for å gi produsenter og importører et insitament til å lage produkter som kan gjenbrukes og gjenvinnes. Når produsentene ikke må betale for å lage produkter som ikke kan gjenvinnes, så fortsetter de å lage dårligere produkter. I Sverige har Naturvårdsverket tatt ansvar for å beregne kostnadene som skal dekkes av produsenter for det de setter ut i markedet. Det bør også Miljødirektoratet gjøre, men de mener i dag det heller skal forhandles om kostnadene. Dermed brytes regelverket for selvkost, og produsentene gis offentlig støtte (se vedlegg/utredning av professor Erling Hjelmeng). Det fører til en mindre effektiv utsortering totalt sett, og anlegg vi trenger for utsortering bygges ikke. Dette handler også om mengder, og følgene av dagens forurensningslov (jf. pkt. 1 over).

4. Materialavgift og innblandingskrav

For å bli et lavutslippssamfunn må markedene for materialgjenvinning bli større/finnes. Etterspørselen etter resirkulerte materialer må stimuleres. Det er billigere å ta i bruk jomfruelige materialer. Markedet ordner ikke dette av seg selv. En materialavgift på produksjon eller import av det som ikke kan gjenvinnes vil være nødvendig. På plast har EU innført en plastavgift. Videre trenger vi et krav om innblanding av resirkulerte materialer i nye produkter for å øke etterspørselen. Vi trenger slike krav nå, for utsorteringskravene overfor kommunene er allerede innført, og store mengder utsortert avfall har ikke noe marked. Det er rart å se at kommunale avfallsaktører settes i sentrum for alle tiltak, mens andre deler av verdikjeden slipper det som burde være helt nødvendige krav.

5. Finansiering av sirkulær økonomi

Finansiering er nødvendig i en tidlig fase. En sirkulær økonomi er ikke gratis for involverte parter, og svært kostbare investeringer må gjøres. Menon Economics har beregnet

investeringer for økt utsortering av mat og plast alene, til å utgjøre inntil [2,2 mrd kroner årlig frem til 2035](#). Omfattende krav til utsortering og materialgjenvinning hos kommunale avfallsaktører krever investeringer, men det er penger kommuner ikke har. Investeringsstøtte gis bare privat næringsliv. Disse har ikke krav som kommunene har (jf. pkt. 2 over). Innovasjon Norge gir også bare støtte til investeringer og innovasjon som har eksportpotensiale. Vi trenger å ta i bruk kjent teknologi, men satt sammen på nye måter. Vi mener gode og helt nødvendige klimatiltak i en sirkulærøkonomi må støttes uavhengig av hvilken sektor de kommer fra.

6. Fjerne merverdiavgift på ombruk og reparasjon

Bruktvirksomhet må bli mer lønnsomt. Da må vi fjerne merverdiavgift på brukte varer, reparasjoner og utlån. Vi må etablere nye forretningsmodeller for ombruk, slik at det blir mulig å konkurrere med nye varer.

Disse tiltakene vil gi insentiver for forlenget bruk, ombruk og materialgjenvinning. Dermed bidrar de vesentlig til at vi blir et lavutslippssamfunn i 2050, som myndighetene forventer.

7. Ombruk

Kommunene har fått i oppgave å øke ombruk for å redusere avfall til forbrenning. Regjeringen tillater imidlertid ikke kommunale avfallsselskaper å tilrettelegge for ombruk med egne penger, og de får heller ikke redusere gebyret med inntekter fra salg av brukte ting. Dette er meningsløst, og fører til mer forbrenning og derfor økte gebyrer.

Der det finnes reell konkurranse som kan ivareta et bruktmarked for brukbare ting som kastes som avfall, bør dette markedet utvikles. Her skal ikke våre medlemmer inn. Men, når det (som oftest) ikke finnes et slikt marked, må kommunene få mulighet til å etablere ordninger som holder ressursene i omløp.

Med hilsen

Samfunnsbedriftene Avfall og ressurs

Svein Kamfjord

Direktør

